

โดย นายภาคย์ มานิตย์ ตำแหน่ง นิติการปฏิบัติการ

ความรู้การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

๑. ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีดังนี้

๑.๑ ผู้ดำรงตำแหน่ง ตามมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องกำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ ดังนี้

- (๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
- (๔) ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป
- (๕) ข้าราชการตุลาการศาลปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป
- (๖) ข้าราชการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป
- (๗) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง
- (๘) ตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
- (๙) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่

คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๑.๒ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องกำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๑ เช่น ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด อัยการจังหวัดโยธาธิการจังหวัด สรรพกรจังหวัด ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ท้องถิ่นจังหวัด เป็นต้น

๑.๓ พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๕๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ตั้งแต่ระดับผู้อำนวยการกองขึ้นไป ผู้ช่วยพนักงานไตสวน พนักงานไตสวน หัวหน้าพนักงานไตสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีตำแหน่งและหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

๒. กรณีที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน มี ๓ กรณี

- (๑) กรณีเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) กรณีทุกสามปีตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (๓) กรณีพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓. ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดง

ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่มีอยู่จริงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้รวมถึงทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

กรณีทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นหรือที่ให้บุคคลอื่นถือครองแทนต้องมีหนังสือรับรองจากผู้ครอบครองหรือผู้ถือครองแทนว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้ยื่น คู่สมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย

๔. รายได้ที่ต้องแสดง

๔.๑ รายได้ประจำ ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน เบี้ยประชุม โบนัส เป็นต้น

๔.๒ รายได้จากทรัพย์สิน ได้แก่ ค่าเช่า ดอกเบี้ย เงินปันผล เป็นต้น

๔.๓ รายได้จากการรับให้/จำหน่ายทรัพย์สิน ได้แก่ รับมรดก ปล่อยให้ขายทรัพย์สิน เป็นต้น

๔.๔ รายได้อื่นๆ ได้แก่ รายได้ที่นอกเหนือจากข้อ ๔.๑ - ๔.๓ เช่น เงินถูกสลากกินแบ่งรัฐบาล ค่านายหน้า เป็นต้น

๕. รายจ่ายที่ต้องแสดง

๕.๑ รายจ่ายประจำ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค ค่าผ่อนบ้าน ค่าผ่อนรถ ค่าเบี้ยประกัน เป็นต้น

๕.๒ รายจ่ายอื่นๆ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว เงินบริจาค เป็นต้น

๖. กำหนดเวลาในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

๖.๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันเข้ารับตำแหน่ง โดยให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ถัดจากวันเข้ารับตำแหน่ง

กรณีที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้มีผลย้อนหลัง หรือกรณีคำสั่งแต่งตั้งให้มีผลย้อนหลัง ให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ถัดจากวันที่มีพระบรมราชโองการ หรือวันที่มีคำสั่งแต่งตั้ง

๖.๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง หรือกรณีพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่พ้นจากตำแหน่ง หรือกรณีพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ถัดจากวันพ้นจากตำแหน่ง หรือกรณีพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๖.๓ กรณีทุกสามปีตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้แสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ทุกสามปีตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ถัดจากวันดำรงตำแหน่งครบทุกสามปี หากวันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตรงกับวันหยุดราชการ ตามประกาศเป็นทางการ หรือตามประเพณีไม่ถือว่าวันที่เริ่มทำการใหม่ต่อจากวันที่หยุดทำการนั้น เป็นวันสุดท้ายของการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้

๗. การขยายระยะเวลาการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

ก่อนครบกำหนดระยะเวลาการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้ยื่นบัญชีอาจยื่นคำขอขยายระยะเวลาการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้โดยจัดทำเป็นหนังสืออย่างน้อยต้องระบุรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อตัวและชื่อสกุล ของผู้ยื่นบัญชี

(๒) ตำแหน่งที่ยื่น

(๓) ยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกรณีที่ยังดำรงตำแหน่งครบทุกสามปีแล้วแต่กรณี

(๔) วันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี

(๕) เหตุผลและความจำเป็น

ทั้งนี้สำนักงาน ป.ป.ช. จะอนุญาตขยายระยะเวลาหรือไม่ก็ได้การขยายระยะเวลาการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ต้องไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และจะขอขยายระยะเวลายื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ได้เพียงครั้งเดียว

๘. การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเกินกำหนดระยะเวลา

กรณียื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบเกินกำหนดระยะเวลา ผู้ยื่นบัญชีต้องชี้แจงเหตุของการยื่นบัญชีล่าช้า ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยจัดทำเป็นหนังสืออย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อตัวและชื่อสกุล ของผู้ยื่นบัญชี

(๒) ตำแหน่งที่ยื่น

(๓) ยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกรณีที่ตั้งตำแหน่งครบทุกสามปีแล้วแต่กรณี

(๔) วันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี

(๕) เหตุผลของการยื่นบัญชีล่าช้า

๙. เอกสารที่ต้องใช้ในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนี้

๙.๑ ให้ใช้แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ตามประกาศเรื่องแบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

๙.๒ ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ตามมาตรา ๑๐๒ มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบจำนวน ๒ ชุด ชุดหนึ่งเป็นต้นฉบับ อีกชุดหนึ่งเป็นสำเนาฉบับ โดยในเบื้องต้นให้ผู้ยื่นบัญชีปกปิดข้อความ ในสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๙.๓ สำเนาหลักฐานการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

หลักฐานการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หมายถึงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

(ภ.ง.ด.๙๐, ภ.ง.ด.๙๑) ในรอบปีภาษีที่ผ่านมาของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ได้ยื่นต่อกรมสรรพากรในรอบปีภาษีที่ผ่านมากรณีผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะได้ยื่นแบบรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแยกกันให้แนบสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของทุกคนและแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหากในรอบปีภาษีที่ผ่านมา มีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ให้แจ้งไว้ในหน้ารายละเอียดของ เอกสารประกอบบัญชีลำดับที่ ๑

๙.๔ สำเนาเอกสารที่พิสูจน์หรือแสดงถึงความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน

๙.๕ สำเนาเอกสารการแต่งตั้ง หรือเอกสารที่แสดงสถานะ การดำรงตำแหน่ง (แล้วแต่กรณี)

๙.๖ กรณีทรัพย์สินและหนี้สินที่เคยยื่นแสดงไว้และไม่มีการเปลี่ยนแปลง หากประสงค์จะใช้สำเนาเอกสารประกอบรายการเดียวกับที่เคยยื่นไว้แล้ว ให้จดแจ้งในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินว่าขอใช้เอกสารประกอบ รายการใดที่ยื่นไว้ในตำแหน่งใด กรณีใด และเมื่อใด

๑๐. การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน มี ๓ ช่องทาง คือ

๑๐.๑ ยื่นด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้บุคคลอื่นยื่นแทน ได้ที่สำนักทะเบียนและพัฒนาระบบตรวจสอบ อาคาร ๔ ชั้น ๑สำนักงาน ป.ป.ช. ถนนสนามบิน หมู่ ๓ ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรีจังหวัดนนทบุรี โทร. ๐ ๒๕๒๘ ๔๘๐๐ ต่อ ๓๐๑๐ , ๗๐๒๓ สำนักงาน ป.ป.ช.ประจำจังหวัดทุกจังหวัด

๑๐.๒ ยื่นทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โดยระบุชื่อและที่อยู่ของผู้รับ ดังนี้

๑๐.๓. ยื่นด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์โดยศึกษาวิธีการได้จากระบบอินเทอร์เน็ตของสำนักงาน ป.ป.ช. (ปัจจุบัน ระบบดังกล่าวยังไม่เปิดใช้งาน เว้นแต่การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงาน

๑๑. ข้อควรระวังในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

๑๑.๑ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ถือว่าเป็นหน้าที่เฉพาะตัวของผู้มีหน้าที่ยื่น หากจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องพ้นจากตำแหน่ง ได้รับโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๑.๒ ใช้แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดเท่านั้น

๑๑.๓ ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ในแต่ละกรณี

๑๑.๔ ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่มีอยู่จริง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครอง หรือดูแล ของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย

๑๑.๕ ทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดที่ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลอื่นให้แสดงเฉพาะส่วนของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

๑๑.๖ เอกสารที่มีข้อความทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ต้องสำเนาเอกสารทุกหน้า

๑๑.๗ ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และสำเนาหลักฐานที่ยื่นทุกหน้า ไม่ว่าเอกสารนั้นจะเป็นของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะในกรณีไม่มีข้อมูลทรัพย์สินหรือหนี้สินให้ผู้ยื่นขีดเส้นทแยงในช่องรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินด้วย

บทกำหนดโทษ

ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ